

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ
ΓΟΝΕΙΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ**

**Παρασκευή Κιού
Σπυριδούλα Μότσιου**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός ενός προγράμματος ευαισθητοποίησης πάνω σε θέματα αναπηρίας, είναι η ενημέρωση των διαφόρων μελών μιας κοινότητας, που στην προκείμενη περίπτωση είναι η σχολική, σχετικά με τη διαφορετικότητα (γνωριμίας και επαφής με την αναπηρία), την ένταξη, την δημοκρατία, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και της ισότιμης πρόσβασης όλων των μελών μιας κοινότητας σε θεσμοθετημένους ή μη φορείς.

Ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης όμως όσο καλά οργανωμένο και στοχοθετημένο να είναι, δε μπορεί να σταθεί από μόνο του, και να έχει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα, αν δεν μπει σε ένα γενικότερο μακρύχρονο και συνεχές πλαίσιο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινωνίας.

Η παρέμβαση θα πρέπει να έχει στόχο πρωτίστως την ενημέρωση και την υποστήριξη των γονέων –κηδεμόνων και των άμεσα εμπλεκόμενων ατόμων με την αναπηρία, καθώς και το ίδιο το άτομο που φέρει την αναπηρία. Ταυτόχρονα θα πρέπει οι διάφορες κοινωνικές δομές να ενημερώνονται και να ευαισθητοποιούνται πάνω σε θέματα διαφορετικότητας μέσα από επίσημα οργανωμένους και θεσμοθετημένους φορείς αλλά και μέσα από συλλογικότητες και εθελοντικές οργανώσεις που θα δραστηριοποιούνται ανάλογα με την κοινωνική ευθύνη που τους «αναλογεί».

Οι φορείς θα πρέπει να γνωρίζουν τους στόχους τους, το κομμάτι της παρέμβασής που τους αφορά, και να συνεργάζονται και να αλληλοτροφοδοτούνται μεταξύ τους για να επιτύχουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα. Μόνο μέσα από ένα τέτοιο πλαίσιο παρέμβασης θα μπορούσε να σταθεί και να φέρει αποτελέσματα ένα

πρόγραμμα που στόχο έχει να ευαισθητοποιήσει την κοινότητα του σχολείου.

Πιο συγκεκριμένα ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης για την ένταξη κωφών και βαρήκοων, σε ένα γενικό νηπιαγωγείο, θα πρέπει να στοχεύει στα εξής:

- Στο να γνωρίσουν ότι ο κόσμος μας συγχρονικά και διαχρονικά είναι ένα πολύχρωμο φάσμα διαφορετικότητας και ποικιλομορφίας
- Ότι η ανομοιογένεια και η ποικιλομορφία είναι ο κανόνας και όχι η εξαίρεση σε όλα τα επίπεδα του φυσικού κόσμου και αποτελεί την κινητήριο δύναμη για την εξέλιξη
- Ότι η σύγκριση των ατομικών διαφορών μας δεν γίνεται για αξιολόγηση αλλά για να αναγνωρίσουμε την ποικιλομορφία του κόσμου μας
- Ότι η αλληλεπίδραση και η συνεργατικότητα είναι επίσης αναπόσπαστο μέρος της εξέλιξης
- Ότι η θετική προβολή της εικόνας μας έχει να κάνει με τις εσωτερικά χαρακτηριστικά και όχι με την εξωτερική μας εικόνα
- Ότι την αναπηρία την δημιουργεί η κοινωνία και όχι οι ατομικές διαφορές τους καθενός.
- Στη γνωριμία με την αναπηρία και την κατάρριψη διαφόρων μύθων που την περιβάλουν.
- Στη γνωριμία με εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας
- Στην εμπλοκή διαφόρων φορέων
- Στην εμπλοκή της οικογένειας για την συνδιαμόρφωση θετικού-δημοκρατικού- κλίματος

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Είμαστε όλοι διαφορετικοί είμαστε όλοι ίδιοι

ΣΤΟΧΟΣ:

- Να παρατηρήσουν και να συγκρίνουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα παιδιά της τάξης μας
- Να αντιληφθούν ότι όλοι οι άνθρωποι έχουμε ομοιότητες και διαφορές
- Να αποκτήσουν θετική αυτοεικόνα
- Να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στη διαφορετικότητα

1^η δραστηριότητα:

ΥΛΙΚΑ:

Φωτογραφίες των παιδιών της τάξης, εικόνες από περιοδικά που δείχνουν ανθρώπους από διαφορετικές φυλές, ηλικίες, φύλα, με αναπηρίες ή χωρίς, χαρτί κάνσον, κόλλα.

Περιγραφή:

Με αφορμή την ανάγνωση του παραμυθιού, «*Δεν πειράζει να είσαι διαφορετικός*», του Παρ Τοντ, που αναφέρεται στην διαφορετικότητα και στην αποδοχή της γίνεται μια συζήτηση για το αν είμαστε όλοι ίδιοι μέσα στην τάξη μας. Σαν μια πρώτη παρατήρηση βλέπουμε ότι η τάξη μας έχει αγόρια και κορίτσια. Παίρνουμε ένα χαρτί κάνσον και

το χωρίζουμε με μια γραμμή στη μέση σε 2 στήλες, η μία στήλη πάνω έχει το προσωπάκι από ένα κορίτσι και η άλλη στήλη το προσωπάκι από ένα αγόρι. Σε ένα καλάθι έχουμε τις φωτογραφίες από όλα τα παιδιά της τάξης, τα παιδιά παίρνουν τυχαία τη φωτογραφία από ένα συμμαθητή/τρια τους και την κολλάν στη σωστή στήλη.

2^η Δραστηριότητα

ΥΛΙΚΑ:

Σχοινάκια , καθρέφτες, φωτογραφική μηχανή , εκτυπωτής, χαρτί κόνσον, ψαλίδια, φωτογραφίες και εικόνες παιδιών, κόλλα

Περιγραφή:

Αφού τα παιδιά κάνουν τον πίνακα με τα αγόρια και τα κορίτσια της τάξης, χωρίζονται σε δύο ομάδες, την ομάδα των αγοριών και την ομάδα των κοριτσιών, γίνονται ζευγάρια και κάθονται ο ένας απέναντι στον άλλον και η μια απέναντι στην άλλη. Κοιτώντας προσεκτικά το ζευγάρι, βρίσκουν τις ομοιότητες και τις διαφορές τους (χρώμα μαλλιών, μάκρος μαλλιών χρώμα ματιών, ύψος κ.α), Προσέχουμε να δώσουμε στα παιδιά διάφορα υλικά που μπορούν να συγκρίνουν τις ομοιότητες και τις διαφορές τους όπως σκοινάκια για το ύψος και το μάκρος, καθρέφτες, ζυγαριά, φωτογραφική μηχανή κ.α

Αφού το κάθε ζευγάρι βρει τις ομοιότητες και τις διαφορές του έρχεται και τις καταθέτει στην υπόλοιπη ομάδα της τάξης.

Έτσι τώρα φτιάχνουμε δύο νέους πίνακες, ένα για κάθε φύλο με τις ατομικές του διαφορές και κολλάμε φωτογραφίες , εικόνες, ζωγραφιές που τις περιγράφουν.

Αγόρια	Κορίτσια
Χρώμα μαλλιών:	Χρώμα μαλλιών:
Χρώμα ματιών:	Χρώμα ματιών:
Ύψος:	Ύψος:
Μάκρος μαλλιών:	Μάκρος μαλλιών:

Παρατηρούμε ότι τα αγόρια μεταξύ τους είναι διαφορετικά όπως και τα κορίτσια, ταυτόχρονα βλέπουμε όμως ότι οι διαφορές μεταξύ των αγοριών και των κοριτσιών είναι ίδιες (και τα αγόρια όπως και τα κορίτσια έχουν πράσινα, καστανά, μπλε, μαύρα, μάτια , είναι άλλα πιο ψηλά, άλλα πιο κοντά, έχουν μαύρα, καστανά, ξανθά μαλλιά κ.ο.κ.)

Επέκταση δραστηριότητας:

Επειδή στην τάξη μας μπορεί να μην έχουμε παιδιά από διαφορετικές φυλές, με αναπηρίες ή χωρίς, φροντίζουμε να προσθέσουμε εικόνες που να δείχνουν ανθρώπους διαφορετικών φυλών εθνοτήτων, παιδιά με αμαξίδια, με σκύλους οδηγούς κ.α. Συζητάμε τι μας δείχνουν οι εικόνες και γιατί κάποιοι άνθρωποι φαίνονται διαφορετικοί στις εικόνες μας. Συζητάμε πως και γιατί χρησιμοποιούν τα διάφορα βοηθήματά . Εξαιρετικά χρήσιμο θα μπορούσε να φανεί το βιβλίο «*Someone special, just like you*» της Tricia Brown, Fran

Ortiz, που δείχνει εικόνες παιδιών προσχολικής ηλικίας με αναπηρίες να συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες.

3^η Δραστηριότητα

ΥΛΙΚΑ: χαρτί κάνσον, μαρκαδόροι, φωτογραφίες

Περιγραφή:

Αφού συζητήσουμε για τις ατομικές διαφορές μας, συζητάμε για τις διάφορες προσωπικές μας προτιμήσεις, και φτιάχνουμε πίνακες που γράφουμε ή κολλάμε τις προσωπικές προτιμήσεις του καθένα.

- ❖ Ποιο είναι το αγαπημένο σου παιχνίδι;
- ❖ Ποιο είναι το αγαπημένο σου φαγητό;
- ❖ Ποίο είναι το αγαπημένο σου μέρος διακοπών;
- ❖ Μιλάς άλλη γλώσσα εκτός από τα ελληνικά;
- ❖ Ποιο είναι το αγαπημένο σου παραμύθι;
- ❖ Ποιος είναι ο αγαπημένος σου ήρωας
- ❖ Ποια είναι η αγαπημένη σου εκπομπή στην τηλεόραση;

Αφού καταγράψουμε τις προτιμήσεις όλων των παιδιών, συζητάμε για τις ομοιότητες και τις διαφορές μας. Βλέπουμε πως παρόλο που έχουμε αρκετές διαφορές μεταξύ μας, αυτό δεν μας εμποδίζει να έχουμε ίδιες προτιμήσεις σε κάποιες επιλογές και να περνάμε καλά μεταξύ μας.

4^η Δραστηριότητα

Ο Αστείος μου εαυτός

ΥΛΙΚΑ:

Φωτογραφική μηχανή, εκτυπωτής, φωτογραφικά χαρτιά A4, ψαλίδια, κλασέρ, διακορευτής

Περιγραφή:

Τα παιδιά με τη βοήθεια μας βγάζουν ολόσωμες φωτογραφίες το ένα το άλλο. Εκτυπώνουμε τις φωτογραφίες σε φωτογραφικό χαρτί μεγέθους A4. Κόβουμε κάθε φωτογραφίες στα τρία (κεφάλι, κορμός, πόδια) και τις περνάμε μια μια στο κλασέρ. Αφού τις περάσουμε όλες ο καθένας από εμάς μπορεί να αποκτήσει πολλούς αστείους εαυτούς, κρατώντας το κεφάλι του και αποκτώντας τον κορμό και τα πόδια άλλων συμμαθητών και συμμαθητριών του.

5^η Δραστηριότητα

Η πυραμίδα των φίλων

ΥΛΙΚΑ: Χαρτόνια, ψαλίδια, μαρκαδόροι

Περιγραφή:

Συζητάμε με τα παιδιά, για τους φίλους που έχουμε στο σχολείο και γιατί τους αγαπάμε και θέλουμε να κάνουμε μαζί τους παρέα. Μπορούμε να φτιάξουμε έτσι 2-3 ομάδες από παιδιά που προτιμούν να συνεργάζονται περισσότερο και κάνουμε μια λίστα με τα χαρακτηριστικά των καλύτερων φίλων για κάθε ομάδα. Φυσικά φροντίζουμε να περιληφθούν όλα τα παιδιά της τάξης ακόμα και

αυτά που μπορεί να απομονώνονται από την ομάδα, τονίζοντας θετικά την εικόνα τους.

Από τη λίστα θα δούμε ότι οι χαρακτηρισμοί που δίνουν για τους καλύτερους τους φίλους δεν έχουν να κάνουν με εξωτερικά αλλά με εσωτερικά χαρακτηριστικά.

Σε ένα μεγάλο στρογγυλό χαρτί κολλάμε τα τρίγωνα κυκλικά

Επέκταση Δραστηριότητας

ΥΛΙΚΑ: Χαρτόνια, ψαλίδια, μαρκαδόροι

Περιγραφή:

Χωρίζουμε ένα χαρτί κάνσον στα 2 στη μια πλευρά βάζουμε τα χαρακτηριστικά που θέλουμε να έχουν οι φίλοι μας και στην άλλη πλευρά τα χαρακτηριστικά που ΔΕΝ θα θέλαμε να έχουν οι φίλοι μας. Συζητάμε με αν τα χαρακτηριστικά έχουν αν κάνουν με εξωτερικά χαρακτηριστικά, με το φύλο , τη φυλή, το χρώμα, την αναπηρία κ.α.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

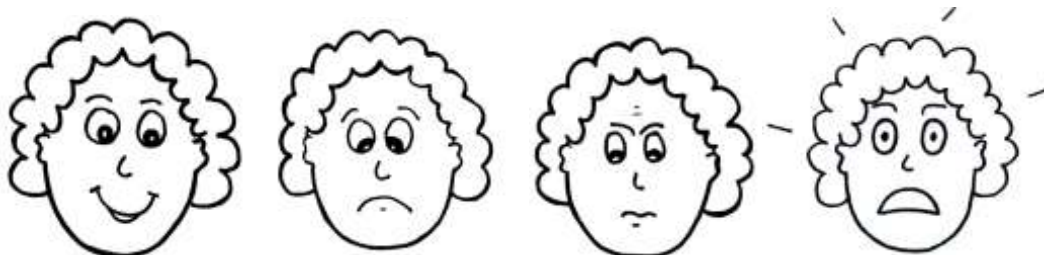
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΟΥΜΕ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ

ΣΤΟΧΟΙ:

- Να αντιληφθούν ότι ο κόσμος γύρω μας είναι γεμάτος νοήματα
- Να αντιληφθούν ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι να εκφράζουμε τα συναισθήματά μας
- Να αντιληφθούν ότι μπορούμε να επικοινωνήσουμε χωρίς να χρησιμοποιούμε το λόγο
- Να αντιληφθούν ότι οι εικόνες είναι γεμάτες νοήματα
- Να αντιληφθούν ότι το σώμα μας μπορεί να κάνει νοήματα που αναγνωρίζονται από τους άλλους.

1^η δραστηριότητα:

ΥΛΙΚΑ: εικόνες προσώπων που δείχνουν διαφορετικά συναισθήματα

Περιγραφή:

Διαβάζουμε με τα παιδιά το παραμύθι, «Γιούπι κέρδισα, Κρίμα έχασα, μια ιστορία για νικητές και για χαμένους».

Συζητάμε τα συναισθήματά μας σε διαφορετικές καθημερινές καταστάσεις.

- ❖ Πως νιώθουμε όταν μας επιπλήττουν οι γονείς μας;
- ❖ Τι κάνουμε όταν πέφτουμε και χτυπάμε στην αυλή;
- ❖ Πως αισθανόμαστε όταν η δασκάλα μας επαινεί;
- ❖ Πως νιώθουμε όταν παίρνουμε ένα δώρο που δεν το περιμένουμε ;
- ❖ Πως νιώθουμε όταν κερδίζουμε;
- ❖ Πως νιώθουμε όταν χάνουμε;

Τα παιδιά συζητούν και μοιράζονται μαζί μας τα συναισθήματα που ένιωσαν σε διαφορετικές καταστάσεις. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να μας δείξουν με το σώμα τους, χωρίς λόγια, και με τις εκφράσεις του προσώπου τους το συναίσθημα που νιώθουν σε διαφορετικές υποθετικές καταστάσεις που τα εμπλέκουμε π.χ Γιάννη πας στο ζαχαροπλαστείο να αγοράσεις ένα γλυκό και το ζαχαροπλαστείο είναι κλειστό, δείξε μας χωρίς λόγια πως νιώθεις κ.ο.κ.

Κατόπιν ζητούμε από τα παιδιά να μας δείξουν πως νιώθουν διαλέγοντας τη σωστή κάρτα συναισθήματος.

Αφήνουμε τα παιδιά να δραματοποιήσουν τα δικά τους σενάρια και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. άλλοτε με το σώμα τους και άλλοτε με τις κάρτες συναισθήματος ή με όποιο άλλο τρόπο θέλουν.

2^η δραστηριότητα

ΥΛΙΚΑ: υλικό από τη γωνιά της μεταμφίεσης, καπέλα , ρούχα, κάρτες με διαφορετικές εικόνες.

Περιγραφή:

Το παιχνίδι που θα παίξουμε σε αυτή τη φάση είναι το κλασσικό παιχνίδι παντομίμας. Ένα παιδί με τον εμπυχωτή ή 2 παιδιά μεταξύ του συνεννοούνται για το τι θα προσπαθήσουν να περιγράψουν στην υπόλοιπη ομάδα χωρίς να χρησιμοποιήσουν λόγο.

Τα παιδιά αρχικά θα περιγράφουν ένα αντικείμενο (ουσιαστικό) και μετά μπορούν να συνεχίσουν να περιγράφουν μια ενέργεια (ρήμα) μια κατάσταση, τον τίτλο ενός αγαπημένου τους παραμυθιού κ.ο.κ

Μπορούν να χρησιμοποιήσουν εκτός από το σώμα τους, όποιο μέσο θέλουν, ρούχα από τη γωνιά της μεταμφίεσης, αντικείμενα από διάφορες γωνιές του νηπιαγωγείου, εικόνες κ.ο.κ

3^η δραστηριότητα

ΥΛΙΚΑ: κάρτες λογικής αλληλουχίας, αντικείμενα από το χώρο του νηπιαγωγείου

Περιγραφή:

Χρησιμοποιούμε κάρτες λογικής αλληλουχίας, που οι περισσότερες έχουν δουλευτεί και από πριν.

Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει της κάρτες από μια ιστορία λογικής αλληλουχίας, το παιδί τις βάζει στη σειρά και μετά προσπαθεί να

αναπαραστήσει χωρίς λόγια την ιστορία στους υπόλοιπους συμμαθητές της τάξης χρησιμοποιώντας ότι μέσο θέλει εκτός από τον λόγο.

Τα παιδιά με τις παραπάνω δραστηριότητες αντιλαμβάνονται ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι επικοινωνίας και ότι μπορούν να επικοινωνήσουν χωρίς να χρησιμοποιήσουν το λόγο άλλα το σώμα τους, τις εκφράσεις του προσώπου τους , τις διάφορες εικόνες και τα αντικείμενα του χώρου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΚΩΦΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΒΑΡΗΚΩΟΥΣ

ΣΤΟΧΟΙ:

- Να γνωρίσουν θέματα σχετικά με την κώφωση
- Να αναπτύξουν κατάλληλες πρακτικές διάδρασης με άτομα με αναπηρία
- Να γνωρίσουν τα βοηθήματα των κωφών και βαρήκων ανθρώπων
- Να γνωρίσουν ότι μπορούν να επικοινωνήσουν με κωφά και βαρήκοα παιδιά
- Να αντιληφθούν ότι όλα τα παιδιά κωφά-βαρήκοα ή μη, μπορούν να συμμετέχουν στις ίδιες δραστηριότητες
- Να έρθουν σε επαφή με τη νοηματική γλώσσα

1^η δραστηριότητα:

ΥΛΙΚΑ: μια μεγάλη κούκλα, ακουστικά βαρηκοΐας, κοχλιακό εμφύτευμα

Περιγραφή:

- ❖ Φέρνουμε στην ομάδα του κύκλου τον καινούργιο μας φίλο, μια μεγάλη κούκλα σχεδόν στο μέγεθος ενός παιδιού 3-4 χρονών. Στην κούκλα έχουμε στερεώσει με Velcro ακουστικά βαρηκοΐας. Τα παιδιά πολύ πιθανόν να θελήσουν να δώσουν ένα όνομα στο νέο φίλο της παρέας.
- ❖ Ρωτάμε τα παιδιά αν βλέπουν κάτι διαφορετικό πάνω στο νέο μας φίλο. Σε περίπτωση που δεν εντοπίζουν το ακουστικό βαρηκοΐας, ή τον εξωτερικό μηχανισμό του κοχλιακού εμφυτεύματος, παροτρύνουμε τα παιδιά να εστιάσουν εκεί που θέλουμε.
- ❖ Συζητάμε τι είναι αυτό και αφήνουμε τα παιδιά να εκφράσουν ελεύθερα τις υποθέσεις τους και να ανακαλέσουν προηγούμενες γνώσεις σχετικά με το θέμα
- ❖ Ρωτάμε τα παιδιά αν γνωρίζουν κάποιον από το συγγενικό ο τους περιβάλλον ή φίλο της οικογένειας ή δικό τους φίλο , που να φοράει ακουστικό.
- ❖ Ρωτάμε τα παιδιά αν ξέρουν πως λειτουργεί και γιατί το χρειαζόμαστε
- ❖ Δείχνουμε στα παιδιά πως λειτουργεί και γιατί κάποιοι άνθρωποι το χρειάζονται

2^η δραστηριότητα

ΥΛΙΚΑ: μια μεγάλη κούκλα, ακουστικά βαρηκοΐας, κοχλιακό εμφύτευμα, χαρτί κάνσον, μαρκαδόροι

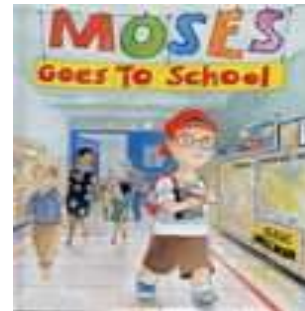
Περιγραφή:

- ❖ Αφού εξηγήσουμε γιατί τα χρειαζόμαστε και πως λειτουργούν, αφήνουμε τα παιδιά να παίξουν με το νέο τους φίλο . Μέσα από το παιχνίδι ρόλων που θα παίξουν μπορεί να δούμε κάποιες στερεότυπες και λάθος συμπεριφορές απέναντι στην κώφωση όπως π.χ. να μιλάν πολύ δυνατά, να μιλάν πίσω από την κούκλα, να θεωρούν ότι χρειάζεται πάντα την βοήθειά τους κ.α.
- ❖ Επισημαίνουμε τη λάθος συμπεριφορά, συζητάμε γιατί και βρίσκουμε εναλλακτικές λύσεις σε θέματα που προκύπτουν
- ❖ Φτιάχνουμε απλούς κανόνες σωστής συμπεριφοράς μαζί με τα παιδιά για τη συναναστροφή μας με κωφούς και βαρήκοους ανθρώπους:
 - Μιλάμε κοιτώντας στο πρόσωπο
 - Ρωτάμε αν κάποιος θέλει τη βοήθειά μας , δε θεωρούμαι δεδομένο ότι πάντα χρειάζεται τη βοήθεια μας
 - Δε φωνάζουμε πολύ όταν του μιλάμε
 - Δε χρησιμοποιούμε πολύ μεγάλες προτάσεις
 - Δε μιλάμε πολύ γρήγορα
 - Μιλάμε καθαρά (χωρίς να υπερβάλουμε)
 - Χρησιμοποιούμε εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας

- Μιλάμε ή ρωτάμε κατευθείαν τον κωφό ή βαρήκοο αυτό που θέλουμε (και όχι αυτόν που μπορεί να είναι μαζί του)

3^η Δραστηριότητα

ΥΛΙΚΑ: το βιβλίο «*Moses goes to school*», φωτογραφική μηχανή, cd ROM

Περιγραφή:

Διασκευάζουμε και μεταφράζουμε στα ελληνικά μια ιστορία από τη σειρά βιβλίων του **Isaac Millman** που ο κεντρικός ήρωας του είναι ο Moses, ένα κωφό/βαρήκοο παιδί. Μπορούμε να ξεκινήσουμε από το βιβλίο **Moses goes to school**. Στο βιβλίο αυτό περιγράφεται μια μέρα του Moses στο σχολείο κωφών και βαρήκων που παρακολουθεί. Τα παιδιά έρχονται σε επαφή με μια τυπική μέρα στο σχολείο του Moses. Τα παιδιά εκεί κάνουν και λέν πολλά με λίγο διαφορετικό τρόπο, χρησιμοποιούν νοηματική γλώσσα.

- Συζητάμε με τα παιδιά για το σχολείο του Moses
- Βρίσκουμε ομοιότητες και διαφορές
- Ενημερωνόμαστε για τη Νοηματική γλώσσα
- Μαθαίνουμε απλές λέξεις στη νοηματική όπως καλημέρα, με λένε..., τι κάνεις;

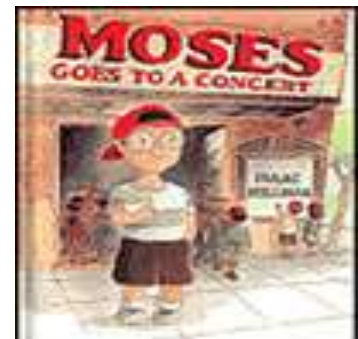
- Φωτογραφίζουμε τις λέξεις αυτές και τις βάζουμε σε διάφορα μέρη της τάξης μας

Χρήσιμο εργαλείο θα ήταν και η χρήση του δίγλωσσου λεξικού **ΝΟΗΜΑ**

4^η Δραστηριότητα

ΥΛΙΚΑ: το βιβλίο «*Moses goes to a concert*»

Περιγραφή:

Διασκευάζουμε και μεταφράζουμε στα ελληνικά το βιβλίο **Moses goes to a concert του Isaac Millman**. Στην ιστορία αυτή ο Moses πηγαίνει μαζί με τους συμμαθητές της τάξης του και τον δάσκαλό του, να παρακολουθήσει ένα κονσέρτο μουσικής. Τα παιδιά βιώνουν τη μουσική μέσα από μπαλόνια που ακουμπούν στα αυτιά τους άλλα και από τις δονήσεις στο πάτωμα. Στο τέλος του κονσέρτου τους περιμένει μια έκπληξη, η μουσικός που παίζει κρουστά στην ορχήστρα είναι και αυτή κωφή.

Πριν ξεκινήσουμε την ανάγνωση της ιστορίας ρωτάμε τα παιδιά αν νομίζουν ότι ένας κωφός μπορεί να παρακολουθήσει ένα κονσέρτο μουσικής και εάν μπορεί να γίνει μουσικός. Οι απαντήσεις που θα περούμε θα είναι και αρνητικές και θετικές, και στις δύο περιπτώσεις θα ζητήσουμε από τα παιδιά να αιτιολογήσουν την απάντησή τους. Μετά από την πρώτη διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων τους θα διαβάσουμε την ιστορία του Moses και θα ξανακάνουμε μια συζήτηση για το πώς τα κωφά παιδιά τελικά βίωσαν την μουσική και το πως η κωφή μουσικός παίζει μουσική.

Επέκταση Δραστηριότητας:

Σε αυτή τη φάση θα μπορούσαμε να αναφέρουμε διάφορους διάσημους κωφούς αναφέροντας αρχικά τον Μπετόβεν, και ακούμε κομμάτια που συνέθεσε.

Αναφέρουμε επίσης δραστηριότητες που εμπλέκονται κωφοί, όπως θέατρο, φωτογραφία και βλέπουμε δουλειές τους.

5^η Δραστηριότητα

ΥΛΙΚΑ: το βιβλίο «*Moses goes to a concert*», μπαλόνια, cd player, ηχεία

Περιγραφή:

Δοκιμάζουμε να ακούσουμε τη μουσική όπως την ακούει και ο Moses.

Φουσκώνουμε τα μπαλόνια και βάζουμε ένα μουσικό κομμάτι δυνατά, διαλέγουμε ένα που να έχει αρκετά μπάσα. Τα παιδιά δοκιμάζουν να ακούσουν μέσω του μπαλονιού τοποθετώντας το σε διάφορα μέρη του σώματος, π.χ. στο κεφάλι, πάνω στα πόδια τους, ακουμπώντας το πάνω στα ηχεία κ.α.

Μπορούμε επίσης να βγάλουμε τα παπούτσια μας και να νιώσουμε τις δονήσεις του ήχου στα γυμνά μας πόδια.

Σκοπός των δραστηριοτήτων αυτών είναι να καταλάβουν ότι πολλά πράγματα μπορούν να επιτευχθούν με διαφορετικούς τρόπους καθώς και να αντιληφθούν ότι αν κάνουμε κάποιες τροποποιήσεις στο περιβάλλον μας αλλά και κάποιες αλλαγές στη στάση μας, τότε όλοι μπορούμε να καταφέρουμε το ίδιο σκοπό χρησιμοποιώντας ίσως διαφορετικά μέσα.

6^η Δραστηριότητα

ΥΛΙΚΑ: εικόνες, φωτογραφική μηχανή

Περιγραφή:

- Αποφασίζουμε να επισκεφτούμε μια τάξη κωφών.
- Συζητάμε από πριν τι περιμένουμε να δούμε και καταγράφουμε τις προσδοκίες και τις θέσεις των παιδιών.
- Συζητάμε αυτά που μάθαμε στην τάξη
- Κάνουμε επανάληψη όλες τις λέξεις που μάθαμε στη νοηματική
- Αποφασίζουμε να μάθουμε μερικές ακόμη εκφράσεις που θα μας φανούν χρήσιμες.
- Τα παιδιά προτείνουν κάποιες εκφράσεις που θέλουν να μάθουν και τις καταγράφουμε.
- Καταγράφουμε ερωτήσεις που θέλουμε να κάνουμε στα παιδιά και στους δασκάλους

- Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης αφήνουμε τα παιδιά να εξερευνήσουν το χώρο, να έρθουν σε επαφή με τους δασκάλους και τα παιδιά, να μιλήσουν και να παίξουν μαζί και να βρουν τρόπους επικοινωνίας.

Κατά την επιστροφή στο σχολείο μας, συζητάμε

- Τις ομοιότητες και τις διαφορές και των δύο σχολείων
- Τι μας άρεσε και τι δε μας άρεσε
- Αν δυσκολευτήκαμε σε κάτι και που οφείλονταν αυτό
- Αν θα θέλαμε και μπορούσαμε να έχουμε κωφούς και βαρήκοους συμμαθητές στην τάξη μας

6^η Δραστηριότητα

Φτιάχνουμε ένα ερωτηματολόγιο που θα πρέπει να συμπληρώσουν τα παιδιά στο σπίτι μαζί με τους γονείς τους. Οι απαντήσεις έχουν την μορφή συμφωνώ, διαφωνώ που απαντιούνται κολλώντας δίπλα ένα χαρούμενο ή ένα λυπημένο πρόσωπο αντίστοιχα, σε μορφή αυτοκόλλητου.

- Οι κωφοί και βαρήκοοι δεν μπορούν να γίνουν μουσικοί
- Οι κωφοί και βαρήκοοι, μπορούν να επικοινωνήσουν μόνο μεταξύ τους
- Οι κωφοί και βαρήκοοι, λένε ψέματα ότι δεν ακούν καλά
- Οι κωφοί και βαρήκοοι είναι αγενείς
- Πρέπει να λυπόμαστε τους κωφούς και βαρήκοους
- Οι κωφοί και βαρήκοοι ζουν μια εντελώς διαφορετική ζωή από αυτούς που ακούν

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΓΟΝΕΙΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Με δεδομένο ότι στο σχολείο στο οποίο αναφερόμαστε δεν φοιτούν μαθητές με αναπηρία, χρησιμοποιούμε ως αφετηρία την παγκόσμια ημέρα των ατόμων με αναπηρία (3 Δεκεμβρίου) για να εφαρμόσουμε ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης για τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται στη σχολική μονάδα και τους γονείς.

ΥΛΙΚΑ

- ❖ Ερωτηματολόγια πριν την υλοποίηση του προγράμματος¹ και μετά από αυτό (διαφορετικά σε εκπαιδευτικούς και γονείς)
- ❖ DVD:

«Τα λόγια της σιωπής» (2002) Σκηνοθεσία: Λουκία Ρικάκη

Η ταινία «Λόγια της Σιωπής» προτείνει τη νοηματική γλώσσα ως μια γέφυρα επικοινωνίας των κωφών και των ακουόντων.

«Η όγδοη μέρα» (1996) Σκηνοθεσία: Daniel Auteuil

Η ταινία, Η Όγδοη Ημέρα, επιλέχθηκε μεταξύ άλλων ταινιών που έχουν σαν σημείο αναφοράς την νοητική αναπηρία γιατί ο πρωταγωνιστής της είναι και στην πραγματικότητα άτομο με νοητική καθυστέρηση.

- ❖ Φωτογραφικό υλικό που παρουσιάζει με θετικό τρόπο ανθρώπους με αναπηρία.
Ενδεικτικά παραθέτουμε κάποιες φωτογραφίες.

¹ Βλέπε παράρτημα

- ❖ Slides που παρουσιάζουν έργα τέχνης, δημιουργίες ανθρώπων με αναπηρία.

Ενδεικτικά παραθέτουμε τους παρακάτω πίνακες ζωγραφικής:

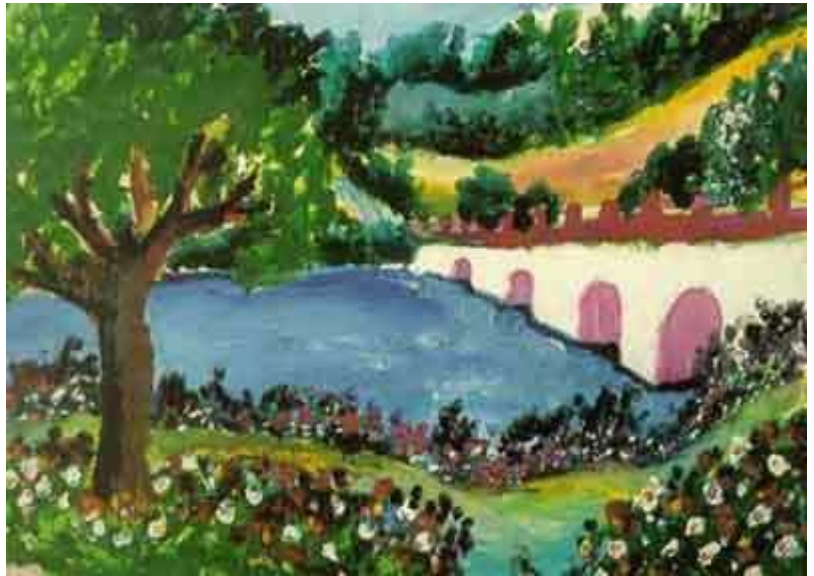
"Stream of Consciousness"
by Susan Dupor, a deaf artist from Wisconsin

"Mother and child" Deaf creation from India

"Braiding" Deaf creation from India

Από τυφλό καλλιτέχνη που ονομάζεται Esref Armagan.

- ❖ Λογοτεχνικά έργα γραμμένα από ανθρώπους με αναπηρία. Ενδεικτικά αναφέρουμε ένα από ποιήματα της Σοφίας Κολοτούρου, κωφής ποιήτριας:

Μικρές αναπηρίες

*"Βλέπω να φτάνουν όπου να 'ναι από το μέλλον
χωρίς περίσκεψη καμιά, χωρίς αιδώ
αρρώστια, γκρίνια, οι μικρές αναπηρίες"
Διονύσης Καψάλης - Προσωπογραφία*

"Οι τελευταίοι των αναπήρων, δεν φοβόμαστε μικρές αναπηρίες που με τα χρόνια θα 'ρθουν για σας. Μας βασανίζουν οι άλλες αναπηρίες, που θα λέγατε "μεγάλες" παιδιόθεν -και ήταν τα καψώνια της Φύσης, όπου υποτασσόμαστε.

Οι πρόοδοι τώρα της τεχνολογίας και των επιστημών, μας επιτρέπουν πρώτη φορά να έχουμε φωνή κι απόψεις, πρόσβαση, συμμετοχή. Όσοι δεν περπατούνε και δεν βλέπουν

και δεν ακούν -η οδός της απωλείας- στο Δίκτυο γίνονται ξανά αρτιμελείς. Οι νέοι θα ζήσουν χωρίς αναπηρίες. Είμαστε οι τελευταίοι εκπρόσωποί τους κι οι πρώτοι που υψώνουν τη φωνή τους διηγούμενοι παρόμοιες ιστορίες- πλέον, για να μην φοβάστε εσείς"

- ❖ Ενημερωτικά φυλλάδια σχετικά με τους μύθους και την πραγματικότητα γύρω από την αναπηρία.

Γιατί είναι ανάπηρος και τα σκαλοπάτια τον εμποδίζουν να κυκλοφορεί παντού μαζί μου.

Κι αν έχω κάποιο πρόβλημα, το μοιράζομαι μαζί του. Κι αν αυτός έχει κάτι που τον ενοχλεί, είμαι εδώ γι' αυτόν!

Ετσι κι αλλιώς, στην παρέα μας είμαστε πολύ δεμένοι και έχουμε όλοι όνειρα για το αύριο...

Οι ρόμπες με μικρή κλίση μας επιτρέπουν να προχωρούμε μαζί και να μοιραζόμαστε τα ίδια πράγματα.

Ο καλλιτέχτης μου όταν μεγαλώσει θέλει να γίνει μπασκετμπολίστας. Κι αν το θέλει πολύ, το μπορεί.

Η Μαρία δε βλέπει, είναι τυφλή και το μπαταουνί την βοηθά να κυκλοφορεί με ασφάλεια. Διαβάζει με το σύστημα Μπράιλ (Braille) περνώντας τα δάκτυλά της πάνω από ανάγλυφες τελείες. Η Μαρία όταν μεγαλώσει θα γίνει μουσικός, γιατί πραγματικά έχει ταλέντο.

Ο Νίκος και η Κατερίνα "μιλούν" με τα χέρια και διαβάζουν τα χέρια, γιατί δεν μπορούν να ακούσουν όπως εσύ. Τους μιλά αργά και καθαρά και τους κοιτά στο πρόσωπο, για να μπορούν να διαβάζουν τα χέρια μου και να με καταλαβαίνουν. Στην παρέα μας μάθαμε όλοι λίγο-πολύ τη νοηματική γλώσσα και επικοινωνούμε μια χαρά.

Μπορούμε να διαμορφώσουμε τον χώρο στον οποίο θα πραγματοποιηθεί το πρόγραμμα με τρόπο καταρχήν προσβάσιμο, έχοντας φροντίσει στον προγραμματισμό μας να προσκαλέσουμε και ανθρώπους με αναπηρίες.

Οι προβολές των ταινιών και των slides θα γίνουν σε μεγάλες οθόνες και θα υπάρχει πρόβλεψη για μικροφωνική εγκατάσταση καθώς και μεταφραστή της νοηματικής γλώσσας.

Το φωτογραφικό υλικό θα παρουσιαστεί σε stands τοποθετημένα κοντά στην είσοδο, αλλά και σε άλλους διαμορφωμένους χώρους.

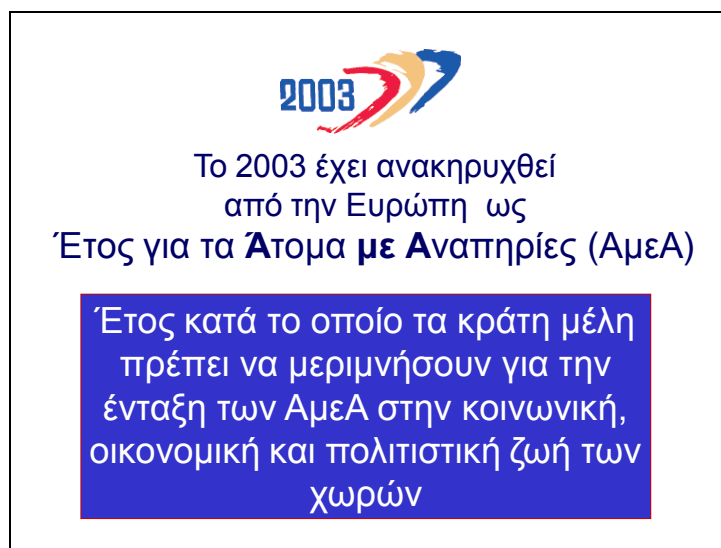
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Σε προκαταρκτικό στάδιο του προγράμματος διανέμουμε ερωτηματολόγια προκειμένου να συγκεντρώσουμε στοιχεία για τις απόψεις, θέσεις, πεποιθήσεις σχετικά με την ένταξη των ΑμεΑ τόσο στο επίπεδο της σχολικής, όσο και της κοινωνικής, εργασιακής και πολιτικής ένταξής τους.

Οι προβολές, επισκέψεις, συζητήσεις μπορούν να συμπεριλαμβάνουν από κοινού την ομάδα των εκπαιδευτικών και των γονέων. Διαφοροποίηση στην προσέγγιση υπάρχει σχετικά με τα ερωτηματολόγια, και τα εργαστήρια που μπορούν να γίνουν.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων για την παγκόσμια ημέρα των ΑμεΑ, πραγματοποιούμε:

- προβολή διαφανειών² σχετικών με το θέμα

² (Υπουργείο Συγκοινωνιών και έργων Κύπρου - Γρ. Σχεδ. για Άτομα με Αναπηρία n.d.)

Υπάρχουν 37 εκατομμύρια άνθρωποι με διάφορες αναπηρίες στην Ευρώπη που αντιπροσωπεύουν το 10% του πληθυσμού

Η ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ:

Σωματική

Νοητική

Αισθητηριακή

Στη χώρα μας υπάρχουν περίπου 60,000 άτομα με αναπηρίες:

- Κινητικά ανάπηροι
- Άτομα με προβλήματα ακοής
- Άτομα με προβλήματα όρασης
- Άτομα με Νοητική Υστέρηση

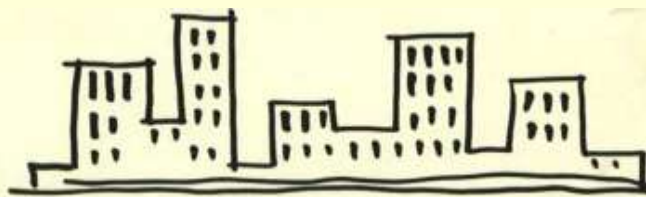
Η αναπηρία είναι εντελώς
διάφορη από την ανικανότητα

Η **αναπηρία** αφορά
λειτουργικούς περιορισμούς
που παρουσιάζουν ένας
μεγάλος αριθμός ατόμων σε
όλες τις χώρες του κόσμου.

Η αναπηρία είναι εντελώς
διάφορη από την ανικανότητα

Η **ανικανότητα** αναφέρεται στη
σχέση του ατόμου με το
περιβάλλον και την κοινωνία, που
είναι έτσι σχεδιασμένα ώστε να
περιορίζουν τις ευκαιρίες ισότιμης
συμμετοχής του στη ζωή της
κοινότητας

**Κτίζουμε πόλεις ανίκανες να
δεχτούν τα Άτομα με
Αναπηρίες**

Πόλεις που

- περιορίζουν
- αποκλείουν

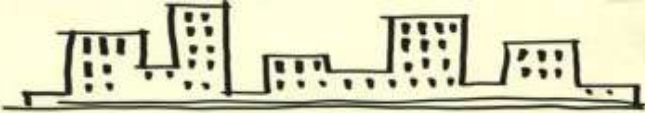
με τη δική μας ένοχη σιωπή

Όλα τα Άτομα με αναπηρίες
πρέπει να έχουν πρόσβαση

- Στο φυσικό και τεχνητό περιβάλλον
- Στις μεταφορές και τις επικοινωνίες
- Στην εργασία και στις εναλλακτικές μορφές απασχόλησης
- Στην αυτόνομη διαβίωση

Δυνατότητα
στη
πρόσβαση = Συμμετοχή
στην ζωή

Έλλειψη
πρόσβασης = Επιζήμιο
για όλους

Μια πόλη με ράμπες και διευκολύνσεις...

1. Ανάπηρους
2. Ηλικιωμένους
3. Τραυματίες
4. Τυφλούς
5. Γονείς με καροτσάκια
6. Μέλλουσες μητέρες
7. Μικρά παιδιά
Και άλλους

...είναι πιο ανθρώπινη για όλους

Εμποδιζόμενα άτομα

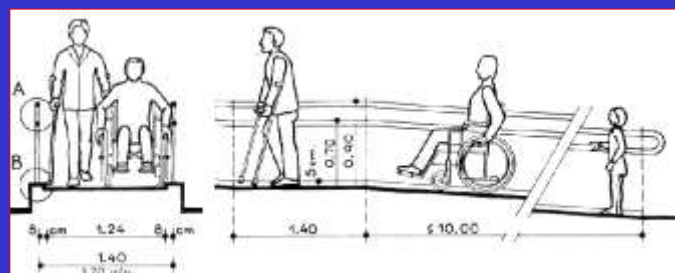
- Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑμεΑ).
- Άτομα τρίτης ηλικίας.
- Παιδιά προσχολικής ηλικίας.
- Έγκυες γυναίκες.
- Γονείς με καροτσάκια των παιδιών τους.
- Άτομα προσωρινά τραυματισμένα.
- Άτομα με ασυνήθεις σωματικές διαστάσεις κ.α.

Εμποδιζόμενα άτομα

- Τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ) προσδιορίζονται στο 10% του πληθυσμού μιας χώρας.
- Τα εμποδιζόμενα άτομα ανέρχονται στο 50% του πληθυσμού μιας χώρας.

Τα κυριότερα εμπόδια στη χρήση των κτιρίων και του χώρου

- Έλλειψη κεκλιμένων επιπέδων (ραμπών)
- Ψηλά πεζοδρόμια και σκαλοπάτια στην είσοδο των κτιρίων
- Έλλειψη κατάλληλων χώρων στάθμευσης
- Έλλειψη κατάλληλα διαμορφωμένων χώρων υγιεινής

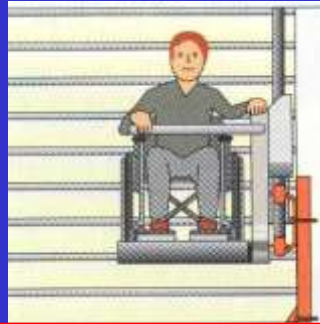
Οι ράμπες κλίσης 5% - 6% επιτρέπουν σε όλους να διακινηθούν με ασφάλεια

ΡΑΜΠΕΣ

Το κέντρο βάρους βρίσκεται μπροστά από το σημείο στήριξης – το τροχοκάθισμα είναι ασφαλές (5% – 6%)

Το κέντρο βάρους βρίσκεται πίσω από το σημείο στήριξης – κίνδυνος ανατροπής σε ράμπες με απότομες κλίσεις (10%...)

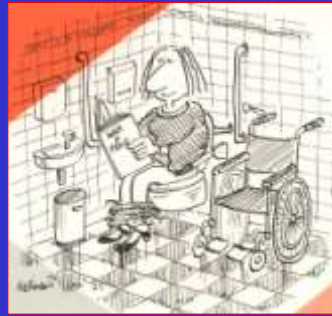

Και όταν δεν είναι εφικτό να υπάρχουν ράμπες τότε επιβάλλεται να υπάρχουν ειδικές εξέδρες ή ασανσέρ

Ένα κτίριο θεωρείται προσβάσιμο όταν έχει όλες τις απαραίτητες διευκολύνσεις

...όπως
κατάλληλα
διαμορφωμένους
χώρους υγιεινής
διαστάσεων 2Χ2
μέτρα με όλες τις
απαραίτητες
χειρολαβές

A top-down diagram of a car with a wheelchair ramp extended from the back. To the left of the car are two parking signs: a blue 'P' sign and a blue sign with the wheelchair symbol. Above the car is a blue sign with the wheelchair symbol. In the top right corner of the diagram area is a logo with the year '2003' and a stylized '7'.

Σημαντικός
παράγοντας στην
αυτόνομη
διακίνηση των
ΑμεΑ είναι οι ειδικόι
χώροι στάθμευσης
για αυτοκίνητα
αναπήρων

Εδώ σταθμεύουν μόνο όσοι έχουν το αναπηρικό σήμα

A small icon of a person with a white cane, used to represent visually impaired individuals.

Έχετε δοκιμάσει ποτέ
να περπατήσετε με κλειστά μάτια;

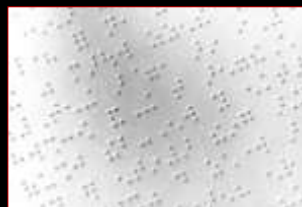

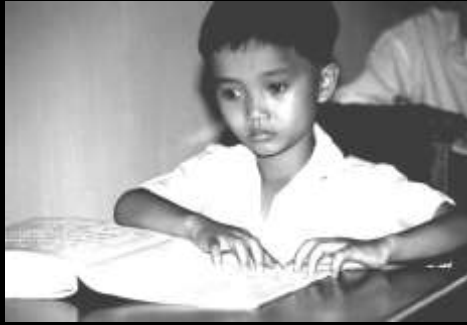
Οι τυφλοί χρησιμοποιούν ένα ειδικό μπαστούνι με το οποίο σαρώνουν την περιοχή μπροστά τους ώστε να αποφεύγουν τα εμπόδια και τους κινδύνους

Διαβάζουν με εκπληκτικό τρόπο την γραφή Μπρέιγ (Braille) που αποτελείται από ένα σύστημα με ανάγλυφες τελείες

Δείγμα γραφής Μπρέιγ (Braille) για τυφλούς

Η ανεπτυγμένη αίσθηση της αφής που διαθέτουν οι τυφλοί, τους επιτρέπει να διαβάζουν με ταχύτητα την γραφή Μπρέιλ

Οι οδηγοί όδευσης τυφλών είναι απαραίτητοι για την καθοδήγηση των ατόμων με προβλήματα όρασης

Πρέπει και στις πόλεις μας να αρχίσουν να κατασκευάζονται, για να μπορούν οι τυφλοί να διακινούνται με ασφάλεια

Τα άτομα που δεν μπορούν να ακούσουν γιατί είναι κωφά, αντιμετωπίζουν πρόβλημα πρόσβασης στην πληροφόρηση και στις επικοινωνίες

2

Τα κωφά άτομα επικοινωνούν με την νοηματική γλώσσα που βασίζεται στα χέρια, στα χείλη και στις εκφράσεις του προσώπου.

Όλοι έχουμε δικαίωμα στη ζωή

Νοητική Υστέρηση

Νοητική Υστέρηση

Τα άτομα με Νοητική Υστέρηση
έχουν δικαίωμα

- στην αξιοπρέπεια
- στο σεβασμό
- στην ιδιωτική ζωή

Τα άτομα με Νοητική Υστέρηση
έχουν δικαίωμα να έχουν
ευκαιρίες κοινωνικής ανάπτυξης
και

- να δημιουργούν σχέσεις αγάπης
και να μην υφίστανται επιθέσεις
και εκμετάλλευση

« Κάθε άτομο με ειδικές ανάγκες, ανεξάρτητα από την προέλευση και τη φύση της αναπηρίας του, πρέπει να απολαύει συγκεκριμένων πρόσθετων ευεργετημάτων με σκοπό να ευνοηθεί η επαγγελματική και κοινωνική ένταξή του.»

Κοινοτικός Χάρτης των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων (Σ. 26), 9 Δεκεμβρίου, 1989

Ένταξη στην Εκπαίδευση

Το σχολείο της ένταξης, έχει την πρόθεση να φέρει κοντά τα παιδιά με και χωρίς αναπηρίες σε μια κοινή διδασκαλία

Δεν έχει τόση σημασία αυτό που δεν μπορείς να κάνεις.

Πολύ πιο σημαντικό είναι
ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙΣ
να κάνεις

Η κάθε δυσκολία που μας συμβαίνει στη ζωή, αυτήν ακριβώς την έννοια κρύβει: Να μας κάνει πιο δυνατούς μα και γεμάτους κατανόηση για όλους.

Οι στόχοι του Έτους 2003 είναι:

- Να προωθήσει την ανταλλαγή εμπειριών καλής πρακτικής και αποτελεσματικών στρατηγικών με βάση το τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο
- Να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών, και συγκεκριμένα μεταξύ κυβερνήσεων, κοινωνικών εταίρων, μη κυβερνητικών οργανισμών, κοινωνικών υπηρεσιών, ιδιωτικού τομέα, κοινοτήτων, ομάδων εθελοντισμού, ΑμεΑ και των οικογενειών τους

Οι στόχοι του Έτους 2003 είναι:

- Να βελτιώσει την επικοινωνία σε θέματα ατόμων με αναπηρίες και να προωθήσει μια θετική εικόνα για τα άτομα αυτά
- Να ευαισθητοποιήσει ως προς την ετερογένεια των ατόμων με αναπηρίες και τα διάφορα είδη ειδικών αναγκών

Να ευαισθητοποιήσει σε σχέση με τις πολλαπλές διακρίσεις που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ

Οι στόχοι του Έτους 2003 είναι:

• Να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην ευαισθητοποίηση για τα ίσα δικαιώματα στην εκπαίδευση των παιδιών και των νέων ατόμων με ειδικές ανάγκες, έτσι ώστε να ενθαρρύνεται και να υποστηρίζεται η πλήρης ένταξή τους στην κοινωνία.

Οι στόχοι του Έτους 2003 είναι:

• Να προωθήσει την ανάπτυξη της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ όσων συμμετέχουν ως επαγγελματίες στην εκπαίδευση των παιδιών και των νέων ατόμων με ειδικές ανάγκες, προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες ενσωμάτωσης των μαθητών και των φοιτητών με ειδικές ανάγκες σε ειδικά ή μη ιδρύματα και σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών.

(Υπουργείο Συγκοινωνιών και έργων Κύπρου - Γρ. Σχεδ. για Άτομα με Αναπηρία n.d.)

Ακολουθεί συζήτηση.

➤ **Εργαστήριο για γονείς**

Στόχος είναι να συνειδητοποιήσουν οι γονείς πως η αρτιμέλεια δεν αποτελεί κριτήριο για την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στους ανθρώπους.

Περιγραφή:

Αφού χωριστούν σε ομάδες τους δίνουμε από ένα χαρτί και τους ζητάμε να γράψουν τα κριτήρια εκείνα με τα οποία επιλέγουν τους φίλους τους.

Κάθε ομάδα αφού κάνει την επεξεργασία ανακοινώνει τα βασικά χαρακτηριστικά επιλογής φίλων. Η λίστα (συνήθως) δεν περιλαμβάνει εξωτερικά χαρακτηριστικά όπως ομορφιά, ύψος, βάρος, αρτιμέλεια, αλλά έχει τα εσωτερικά εκείνα γνωρίσματα που θεωρεί ο καθένας από μας σημαντικά.

➤ **Εργαστήριο για εκπαιδευτικούς**

Στόχος είναι να προβληματιστούν οι εκπαιδευτικοί και αν υπάρχουν αρνητικές πεποιθήσεις αυτές να κλονιστούν, σχετικά με αυτά που μπορούν ή δε μπορούν να κάνουν τα ανάπηρα παιδιά στην τάξη.

Περιγραφή:

Τους ζητάμε να γράψουν σε ένα χαρτί, τις καταστάσεις, δραστηριότητες και αντικείμενα στις οποίες ένας μαθητής δεν μπορεί να παρακολουθήσει, ή που μπορεί να θεωρούν ότι παρακωλύει το μάθημα. Ζητούμε να γράψουν τις πεποιθήσεις αναφορικά με διάφορες αναπηρίες.

Μετά την κατηγοριοποίηση των απαντήσεων και κατά τη συζήτηση που θα ακολουθήσει μπορεί να υπάρξει ένας γόνιμος προβληματισμός και να τροποποιηθούν οι αρχικές αντιλήψεις, ή έστω να γίνουν απορίες.

➤ **Εργαστήριο κοινό για εκπαιδευτικούς και γονείς**

Στόχος είναι να συνειδητοποιήσουν ότι η αναπηρία ως σωματική κατάσταση δεν αποτελεί από μόνη της ανασταλτικό παράγοντα στο να κάνει ο ανάπηρος άνθρωπος τα πράγματα που θέλει.

Περιγραφή:

Έχουμε φτιάξει κάρτες που αφορούν διάσημα πρόσωπα με αναπηρία. Ανακατεύουμε ονόματα, επαγγέλματα και αναπηρίες και τα δίνουμε να τα οργανώσουν. Ακολουθεί συζήτηση σχετικά με το πόσο και αν επηρεάζει στην προσωπική εξέλιξη ενός ανθρώπου η αναπηρία αυτή καθαυτή, ή το αν οι εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτικές δομές του δίνουν τη δυνατότητα ίσων ευκαιριών και προσβάσεων.

➤ **Παρακολούθηση της ταινίας «Η όγδοη μέρα»**

Συζήτηση για το σύνδρομο Down, τα στερεότυπα με τα οποία η κοινωνία αντιμετωπίζει την αναπηρία.

➤ **Παιγνίδι ρόλων** – αναπαράσταση μιας πραγματικής κατάστασης ανάμεσα σε έναν κωφό (ή βαρήκοο) και έναν ακούοντα.

Περιγραφή:

Καλεσμένη μας είναι μεταξύ άλλων ανθρώπων με αναπηρία η κυρία Σοφία Κολοτούρου, γιατρό και ποιήτρια, η οποία είναι κωφή χειλεοαναγνώστρια, και πολύ καλή χρήστης η ίδια της ελληνικής γλώσσας (μιας και έχασε την ακοή της σε ηλικία που είχε ήδη αναπτύξει προφορική γλώσσα) και της ζητάμε να παίξει το ρόλο μιας κωφής γυναίκας η οποία προσπαθεί να εξυπηρετηθεί σε μια δημόσια υπηρεσία. Ο υπάλληλος είναι σκυμμένος και κοιτάζει τα χαρτιά του.

Απαντά σε ερώτηση που του κάνει η Σοφία, σκυμμένος όμως. Στη συνέχεια και αφού η Σοφία εξακολουθεί να ρωτά, της απαντά μιλώντας όμως πολύ γρήγορα και μπερδεμένα. Η κωφή γυναίκα ξαναρωτά και ο υπάλληλος απαντά και πάλι εκνευρισμένος, έχοντας όμως το χέρι μπροστά στο στόμα του ή ξύνοντας τη μύτη του κλπ, ενώ οι απαντήσεις του είναι μεγάλες και πολύπλοκες.

Η βαρήκοη γυναίκα ζητάει να της δείξει κάποιος τι να κάνει ή να της το γράψει.

Θυμωμένος ο υπάλληλος της λέει πως δεν έχουν χρόνο να τη βοηθήσουν.

Συζήτηση:

Τι πήγε στραβά σε αυτή την επικοινωνία;
Γιατί η κωφή γυναίκα ρωτούσε συνεχώς τον υπάλληλο;
Πως θα μπορούσε να είναι επιτυχής αυτή η συνδιαλλαγή;
Τι δεν έπρεπε να κάνει ο υπάλληλος;
Τι έπρεπε να κάνει η Σοφία;

Παράλληλα με τη συζήτηση υπάρχει μεταφραστής της προφορικής ελληνικής γλώσσας στη νοηματική για κωφούς καλεσμένους μας που δεν είναι χειλοαναγνώστες και παράλληλα θα μεταφράζει τα λεγόμενα των κωφών νοηματιστών σε προφορικά ελληνικά.

Η εμπειρία της κωφής γυναίκας μπορεί να μας κάνει να καταλάβουμε πως μπορεί να γίνει ευκολότερη η επικοινωνία μας με κωφούς χειλοαναγνώστες και τι πρέπει να προσέχουμε όταν μιλάμε με έναν κωφό.

Επίσης μπορούμε να βγάλουμε αρκετά συμπεράσματα σχετικά με το τι σημαίνει αποκλεισμός, περιθωριοποίηση, αναπηρία σαν κοινωνικό και πολιτικό κατασκεύασμα. Ζητούμε από την ίδια τη Σοφία να μας μιλήσει για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει στην καθημερινότητα της, όπως πολύ γλαφυρά περιγράφει η ίδια στο blog της, που βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://kofosi.blogspot.com>

Αξιοποιούμε τη μετάφραση σε/από νοηματική για να φέρουμε σε επαφή τους εκπαιδευτικούς και γονείς με διάφορες μορφές επικοινωνίας.

- **Προβολή** του ντοκυμανταίρ για τη νοηματική γλώσσα της Λουκίας Ρικάκη «Λόγια της σιωπής»

Ακολουθεί συζήτηση με ερωτήσεις και απαντήσεις από/προς τους κωφούς νοηματιστές, που μπορούν ενδεχομένως να εξαλείψουν τις επιφυλάξεις γονέων και εκπαιδευτικών για το αν είναι γλώσσα η νοηματική, και μήπως η

χρήση της στο σχολείο αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα για την πρόοδο των υπόλοιπων παιδιών.

- **Επίσκεψη των εκπαιδευτικών σε σχολείο κωφών** έτσι ώστε να μπορέσουν να πάρουν πληροφορίες από τους συναδέλφους που εργάζονται με κωφά παιδιά και εικόνες των διαφορετικών αλλά ίδιων με αυτά με τα οποία δουλεύουν στο κοινό σχολείο παιδιών.
- **Παρακολούθηση θεατρικής παράστασης** από το Θέατρο κωφών.
- Μετά το τέλος του προγράμματος θα δοθεί και πάλι **ερωτηματολόγιο** για να μπορέσει να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Ειδικότητα.....

2. Χρόνια Υπηρεσίας.....

3. Άνδρας Γυναίκα

4. Ηλικία.....

5. Τόπος γέννησης

- Αγροτική περιοχή (500-2000 κάτοικοι)
- Ημιαγροτική περιοχή (2000-5000 κάτοικοι)
- Ημιαστική περιοχή (5000-10000 κάτοικοι)
- Αστικό κέντρο (100000 κάτοικοι και άνω)

6. Τόπος κατοικίας

- Αγροτική περιοχή (500-2000 κάτοικοι)
- Ημιαγροτική περιοχή (2000-5000 κάτοικοι)
- Ημιαστική περιοχή (5000-10000 κάτοικοι)
- Αστική περιοχή (10000-100000 κάτοικοι)
- Αστικό κέντρο (100000 κάτοικοι και άνω)

7.1 Οικογενειακή κατάσταση

- Άγαμος/-η
- Έγγαμος/-η
- Διαζευγμένος/-η
- Χήρος/-α

7.2 **Αριθμός** και **φύλο** των παιδιών σας

- Δεν έχω παιδιά
- Έχω..... αγόρια και κορίτσια

 |

8. Σπουδές

- Πτυχίο Τ.Ε.Ι.
- Πτυχίο Α.Ε.Ι.
- Μεταπτυχιακό δίπλωμα
- Διδακτορικό δίπλωμα
- Άλλο.....

 |

9. Θέση στο επάγγελμα

- Διευθυντής/ρια
- Υποδιευθυντής/ρια
- Εκπαιδευτικός τάξης

 |

10. Από ότι γνωρίζετε σε σχέση με το μέσο όρο της Ε.Ε, το ποσοστό παιδιών με αναπηρία που φοιτούν στα γενικά σχολεία είναι:

Μικρότερο	
Μεγαλύτερο	
Περίπου ίσο	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

11. Πως κρίνετε τη δυνατότητα συνεκπαίδευσης στο σχολείο παιδιών τυπικής ανάπτυξης και παιδιών με αναπηρία:

Μάλλον θετικό γεγονός	
Μάλλον αρνητικό γεγονός	
Μάλλον δεν έχει διαφορά	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

12. Πιστεύετε ότι τα παιδιά με αναπηρία θα έπρεπε:

Να εγγράφονται σε οποιοδήποτε σχολείο, αλλά σε ειδική γι' αυτά τάξη	
Να μπορούν να εγγράφονται σε οποιοδήποτε σχολείο	
Να εγγράφονται σε ειδικά σχολεία	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

13. Αν είχατε στην τάξη σας δύο παιδιά με αναπηρία πιστεύετε πως:

Θα έπρεπε να κάθονται μαζί	
Θα έπρεπε να κάθονται χωριστά	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

14. Πως κρίνεται τη στάση ορισμένων γονέων που ζητούν να απομακρύνονται από τα σχολεία τα παιδιά με αναπηρία:

Απαράδεκτη	
Δικαιολογημένη	
Υπερβολική	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

15. Θα σας ενοχλούσε αν στο σχολείο που διδάσκετε φοιτούσαν μαθητές με αναπηρία;

Όχι	
Μάλλον όχι	
Ναι	
Μάλλον ναι	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

16. Πιστεύετε πως η παρουσία παιδιών με αναπηρία στην τάξη θα δυσκόλευε τη διαδικασία του μαθήματος ή δε θα επηρέαζε καθόλου;

Τη δυσκολεύει	
Δεν την επηρεάζει	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

17. Αν πιστεύετε πως θα δυσκολευόταν η διαδικασία του μαθήματος, σε ποιες περιπτώσεις θεωρείτε πως αυτό θα συνέβαινε;

Περιγράψτε:

.....

.....

.....

.....

.....

18. Πιστεύετε ότι η ένταξη παιδιών με αναπηρία στην κοινή τάξη ενός σχολείου μπορεί να ωφελήσει την εκπαίδευσή τους;

Ναι	
Όχι	
Δ.Ξ/Δ.Α	

19. Πιστεύετε ότι η ένταξη στην κοινή τάξη ενός παιδιού με αναπηρία, τι αποτελέσματα μπορεί να έχει στην εκπαίδευση των υπόλοιπων παιδιών;

Θετικά	
Αρνητικά	
Δεν επηρεάζει	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

20. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο υπεύθυνος εκπαιδευτικός για την εκπαίδευση ενός παιδιού με αναπηρία στην κοινή τάξη ενός σχολείου;

Ο εκπαιδευτικός της τάξης	
Ο εκπαιδευτικός της ένταξης	
Και οι δυο	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

21. Τι νομίζετε ότι απουσιάζει σήμερα από τα κοινά σχολεία σε ό,τι αφορά στην ένταξη των ειδικών παιδιών;

Υλικοτεχνική υποδομή	
Εκπαιδευμένο προσωπικό	
Συνεργασία διδασκόντων	
Χρηματοδότηση	
Άλλο	

22. Θεωρείτε πως είναι έτοιμοι οι εκπαιδευτικοί της βαθμίδας σας να δεχθούν την εφαρμογή του θεσμού της ένταξης των ειδικών παιδιών στα σχολεία;

Ναι	
Όχι	
Δ.Ξ/Δ.Α	

23. Θεωρείτε πως είναι προετοιμασμένοι οι μαθητές στα κοινά σχολεία να αποδεχτούν ή να απορρίψουν την ένταξη των ειδικών παιδιών;

Ναι	
Όχι	
Δ.Ξ/Δ.Α	

24. Από την εμπειρία σας, θεωρείτε πως οι εκπαιδευτικοί είναι επαρκώς καταρτισμένοι για να διδάξουν παιδιά με αναπηρία;

Ναι	
Όχι	
Δ.Ξ/Δ.Α	

9. Από ότι γνωρίζετε σε σχέση με το μέσο όρο της Ε.Ε, το ποσοστό παιδιών με αναπηρία που φοιτούν στα γενικά σχολεία είναι:

Μικρότερο	
Μεγαλύτερο	
Περίπου ίσο	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

10. Πως κρίνετε τη δυνατότητα συνεκπαίδευσης στο σχολείο παιδιών τυπικής ανάπτυξης και παιδιών με αναπηρία:

Μάλλον θετικό γεγονός	
Μάλλον αρνητικό γεγονός	
Μάλλον δεν έχει διαφορά	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

11. Πιστεύετε ότι τα παιδιά με αναπηρία θα έπρεπε:

Να εγγράφονται σε οποιοδήποτε σχολείο, αλλά σε ειδική γι' αυτά τάξη	
Να μπορούν να εγγράφονται σε οποιοδήποτε σχολείο	
Να εγγράφονται σε ειδικά σχολεία	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

12. Αν υπήρχαν στην τάξη του παιδιού σας δύο παιδιά με αναπηρία πιστεύετε πως:

Θα έπρεπε να κάθονται μαζί	
Θα έπρεπε να κάθονται χωριστά	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

13. Πως κρίνεται τη στάση ορισμένων γονέων που ζητούν να απομακρύνονται από τα σχολεία τα παιδιά με αναπηρία:

Απαράδεκτη	
Δικαιολογημένη	
Υπερβολική	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

14. Θα σας ενοχλούσε αν στο σχολείο που πηγαίνει το παιδί σας φοιτούσαν μαθητές με αναπηρία;

Όχι	
Μάλλον όχι	
Ναι	
Μάλλον ναι	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

15. Θα σας ενοχλούσε αν το παιδί σας ανέπτυξε φιλικές σχέσεις με ένα παιδί με αναπηρία;

Ναι	
Όχι	
Εξαρτάται από την αναπηρία	
Δ.Ξ/Δ.Α	

16. Αν πιστεύετε πως η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων με ένα ανάπηρο παιδί έχει σχέση με το είδος της αναπηρίας, τότε ποιες αναπηρίες θα θεωρούσατε πως δεν δυσχεραίνουν την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων;

Τύφλωση – σοβαρά προβλήματα όρασης	
Κώφωση – βαρηκοΐα	
Νοητική καθυστέρηση	
Αυτισμός	
Εγκεφαλική παράλυση	
Άλλο	

Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

.....
.....
.....

17. Πιστεύετε πως η παρουσία παιδιών με αναπηρία στην τάξη θα δυσκόλευε τη διαδικασία του μαθήματος ή δε θα επηρέαζε καθόλου;

Τη δυσκολεύει	
Δεν την επηρεάζει	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

18. Αν πιστεύετε πως θα δυσκολευόταν η διαδικασία του μαθήματος, σε ποιες περιπτώσεις θεωρείτε πως αυτό θα συνέβαινε;

Περιγράψτε:

.....
.....
.....
.....

19. Πιστεύετε ότι η ένταξη παιδιών με αναπηρία στην κοινή τάξη ενός σχολείου μπορεί να ωφελήσει την εκπαίδευσή τους;

Ναι	
Όχι	
Δ.Ξ/Δ.Α	

20. Πιστεύετε ότι η ένταξη στην κοινή τάξη ενός παιδιού με αναπηρία, τι αποτελέσματα μπορεί να έχει στην εκπαίδευση των υπόλοιπων παιδιών;

Θετικά	
Αρνητικά	
Δεν επηρεάζει	
Δεν ξέρω / δεν απαντώ	

21. Σε ποια από τις παρακάτω ενέργειες θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την καλύτερη ένταξη των παιδιών με αναπηρία στη σχολική κοινότητα;

Στην καλύτερη κατάρτιση των εκπαιδευτικών	
Στην καλύτερη συνεργασία του εκπαιδευτικού με τους γονείς	
Στην ευαισθητοποίηση των γονιών γύρω από την αναπηρία	
Στην ευαισθητοποίηση των παιδιών	
Δεν επιθυμώ την ένταξη παιδιών με αναπηρία στις κοινές σχολικές τάξεις	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Λαμπροπούλου Βενέττα, Χατζηκακού Κίκα, Βλάχου Γιώτα, 2006, Οδηγίες για την Εκπαίδευση Κωφών-Βαρήκων Μαθητών σε κοινά σχολεία

Παρ Τοντ, Δεν πειράζει να είσαι διαφορετικός,(2008), εκδόσεις, Μεταίχμιο

Γιούπι κέρδισα, Κρίμα έχασα, μια ιστορία για νικητές και για χαμένους, (2008),εκδόσεις Πατάκη

Brown Tricia, Ortiz Fran, Someone special, just like you (1984), Henry Holt and Co.

Frosche, Merle, Colon Linda, Rubin Ellen, Sprung Barbara, Including all of us, an early childhood curriculum about disability, (1984), Project Inclusive, Educational Equity Concepts, Inc., New York

Millman Isaac, Moses Goes to School, (2000), Barnes and Nobles

Millman Isaac, Moses Goes to a Concert, (2002), Barnes and Nobles

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων-Ειδική Αγωγή
www.ypepth.gr/el_ec_page119.htm

Including All of Us: An Early Childhood Curriculum About Disability (1984) www.edequity.org

Κυπριακή Δημοκρατία, Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων / Γραφείο Σχεδιασμού για άτομα με αναπηρία
<http://www.mcw.gov.cy/mcw/dbpd/disabledaccess.nsf/index/index?opendocument>